TEMĂ-CHEIE[1]
Art. 9
Autonomia organizațiilor religioase

(Ultima actualizare: 31.08.2025)

Introducere

În mod tradițional și universal, comunitățile religioase există sub formă de structuri organizate. În cauzele referitoare la modul de organizare a unei comunități religioase, art. 9 din Convenție trebuie interpretat în lumina art. 11, care protejează viața asociativă împotriva ingerinței nejustificate a statului. Dreptul credincioșilor la libertatea de religie cuprinde așteptarea ca și comunității să i se permită să funcționeze în mod pașnic, fără intervenția arbitrară a statului. Existența autonomă a comunităților religioase este indispensabilă pluralismului într-o societate democratică și este, prin urmare, o problemă ce ține de esența protecției pe care o oferă art. 9. Aceasta se referă, în mod direct, nu numai la organizarea comunității ca atare, ci și la exercitarea efectivă, de către toți membrii săi activi, a dreptului la libertatea de religie. Dacă viața organizațională a comunității nu ar fi protejată de art. 9 din Convenție, toate celelalte aspecte ale libertății de religie a unei persoane ar deveni vulnerabile [*Fernández Martínez împotriva Spaniei* (MC), 2014, pct. 127].

Prezentarea succintă a obligațiilor statului

În temeiul art. 9, rolul general al statului este acela de organizator neutru și imparțial al practicării diverselor religii, credințe și convingeri religioase, în vederea menținerii ordinii publice, a armoniei și a toleranței religioase într-o societate democratică [*S.A.S. împotriva Franței* (MC), 2014, pct. 127].

Art. 9 îi interzice statului:

- să oblige o comunitate religioasă să admită noi membri sau să excludă membri existenți (*Svyato-Mykhaylivska Parafiya împotriva Ucrainei*, 2007, pct. 146 și 150);
- stabilirea legitimității anumitor convingeri religioase și a modalităților de exprimare a acestora sau „reîncadrarea" arbitrară a credinței căreia îi aparține o persoană sau o comunitate [*İzzettin Doğan și alții împotriva Turciei* (MC), 2016, pct. 121; *Asociația Străvechilor Religii Baltice „Romuva" împotriva Lituaniei*, 2021, pct. 125, 140 și 145; *Organizația Religioasă Creștină a Martorilor lui Iehova din RNK împotriva Armeniei*, 2022, pct. 76];
- să se amestece în afacerile interne ale unei comunități religioase divizate, forțând-o să se reunească sub o conducere unică (*Mitropolia Basarabiei și alții împotriva Moldovei*, 2001, pct. 117).

[1] Întocmită de Grefă. Nu obligă Curtea.

Prezenta traducere este publicată cu acordul Consiliului Europei și al Curții Europene a Drepturilor Omului și reprezintă responsabilitatea exclusivă a Institutului European din România.

Art. 9 nu garantează:

- orice drept la o opinie separată, în materie de dogmă sau de organizare, în cadrul unei organizații religioase (*Miroļubovs și alții împotriva Letoniei*, 2009, pct. 80);
- orice drept de a obliga statul să se amestece în numirea liderilor spirituali sau a preoților [*Sotirov și alții împotriva Bulgariei* (dec.), 2011];
- protecția împotriva concedierii cuiva de către o comunitate religioasă (*Siebenhaar împotriva Germaniei*, 2011, pct. 42-47, în care statul a instituit un sistem de instanțe pentru litigii de muncă, iar aceste instanțe au efectuat un exercițiu atent și riguros de punere în balanță a intereselor în cauză).

Drepturile concurente ale altor persoane în temeiul altor articole din Convenție

Principiile generale:

- În litigiile dintre o comunitate religioasă și angajații săi, există uneori un conflict între dreptul comunității la autonomie, garantat de art. 9, și drepturile angajaților, protejate de alte articole ale Convenției. O simplă afirmație a unei comunități religioase potrivit căreia există o amenințare reală sau potențială la adresa autonomiei sale nu este suficientă pentru a justifica orice ingerință în drepturile concurente ale angajaților săi, care sunt de asemenea protejate de Convenție (în special în temeiul art. 8, 9, 10 și 11). În plus, comunitatea religioasă în cauză trebuie să demonstreze, în lumina circumstanțelor speței, că pretinsul risc este probabil și substanțial și că ingerința contestată în dreptul concurent nu depășește ceea ce este necesar pentru a elimina acel risc și nu servește niciunui alt scop care nu are legătură cu exercitarea autonomiei comunității religioase. Acea ingerință nu ar trebui să afecteze nici esența dreptului în cauză. În consecință, instanțele naționale trebuie să realizeze o analiză aprofundată a circumstanțelor cauzei și un exercițiu riguros de punere în balanță a intereselor concurente aflate în joc. Cu toate acestea, statul dispune de o marjă largă de apreciere în materie [*Fernández Martínez împotriva Spaniei* (MC), 2014, pct. 123 și 132].
- O comunitate religioasă poate cere un anumit grad de loialitate de la cei care lucrează pentru ea sau o reprezintă. Pentru a stabili dacă angajatul este supus unei obligații de loialitate sporite, instanțele naționale și Curtea însăși iau în considerare misiunea specifică atribuită persoanei în cauză în cadrul organizației religioase (*ibid.*, pct. 131).

A se vedea, de exemplu:

Art. 8:

- *Obst împotriva Germaniei*, 2010, și *Schüth împotriva Germaniei*, 2010: concediere pentru adulter;
- *Fernández Martínez împotriva Spaniei* (MC), 2014: refuzul de a îi reînnoi contractul de muncă unui preot căsătorit care era profesor de religie;
- *Travaš împotriva Croației*, 2016: concedierea unui profesor de religie ca urmare a divorțului și a recăsătoririi sale.

Art. 10:

- *Lombardi Vallauri împotriva Italiei*, 2009: refuzul de a reînnoi contractul de muncă al unui profesor de la o universitate catolică pentru presupuse opinii neconvenționale.

Art. 11:

- *Sindicatul „Păstorul cel Bun" împotriva României* (MC), 2013: imposibilitatea ca preoții să înființeze un sindicat.

A se vedea, de asemenea, art. 6 § 1:

- *Károly Nagy împotriva Ungariei* (MC), 2017: lipsa de acces la o instanță care să se pronunțe asupra pretențiilor pecuniare (niciun exercițiu de punere în balanță aici).

Recapitularea principiilor generale

- *Fernández Martínez împotriva Spaniei* (MC), 2014, pct. 127-132.

Trimiteri suplimentare

Ghiduri privind jurisprudența:

- Ghid privind art. 8 – Dreptul la respectarea vieții private și de familie, a domiciliului și a corespondenței
- Ghid privind art. 11 – Libertatea de întrunire și de asociere

PRINCIPALELE TRIMITERI JURISPRUDENȚIALE

- *Mitropolia Basarabiei și alții împotriva Moldovei*, nr. 45701/99, CEDO 2001-XII (încălcarea art. 9);
- *Svyato-Mykhaylivska Parafiya împotriva Ucrainei*, nr. 77703/01, 14 iunie 2007 (încălcarea art. 9);
- *Miroļubovs și alții împotriva Letoniei*, nr. 798/05, 15 septembrie 2009 (încălcarea art. 9);
- *Lombardi Vallauri împotriva Italiei*, nr. 39128/05, 20 octombrie 2009 (încălcarea art. 10);
- *Obst împotriva Germaniei*, nr. 425/03, 23 septembrie 2010 (neîncălcarea art. 8);
- *Schüth împotriva Germaniei*, nr. 1620/03, CEDO 2010 (încălcarea art. 8);
- *Siebenhaar împotriva Germaniei*, nr. 18136/02, 3 februarie 2011 (neîncălcarea art. 9);
- *Sotirov și alții împotriva Bulgariei* (dec.), nr. 13999/05, 5 iulie 2011 (inadmisibilă – expirarea termenului de șase luni);
- *Sindicatul „Păstorul cel Bun" împotriva României* (MC), nr. 2330/09, CEDO 2013 (extrase) (neîncălcarea art. 11);
- *Fernández Martínez împotriva Spaniei* (MC), nr. 56030/07, CEDO 2014 (extrase) (neîncălcarea art. 8);
- *S.A.S. împotriva Franței* (MC), nr. 43835/11, CEDO 2014 (extrase) (neîncălcarea art. 8, 9 și 14);
- *İzzettin Doğan și alții împotriva Turciei* (MC), nr. 62649/10, 26 aprilie 2016 (încălcarea art. 9 și a art. 14 coroborat cu art. 9);
- *Travaš împotriva Croației*, nr. 75581/13, 4 octombrie 2016 (neîncălcarea art. 8);
- *Károly Nagy împotriva Ungariei* (MC), nr. 56665/09, 14 septembrie 2017 (inadmisibilă - incompatibilă *ratione materiae* cu art. 6);
- *Asociația Strămoșilor Religii Baltice „Romuva" împotriva Lituaniei*, nr. 48329/19, 8 iunie 2021 (încălcarea art. 14 coroborat cu art. 9);
- *Organizația Religioasă Creștină a Martorilor lui Iehova din RNK împotriva Armeniei*, nr. 41817/10, 22 martie 2022 (încălcarea art. 9 interpretat în lumina art. 11).